



Korkeimman hallinto-oikeuden menettely päätöksen tiedoksiannossa ym.

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 8.3.2022 osoittamassaan kantelussa arvostellut korkeimman hallinto-oikeuden menettelyä. Kantelija ei ollut saanut tiedokseen korkeimman hallinto-oikeuden 23.4.2021 antamaa ja hänelle sähköpostitse lähettämää päätöstä valituslupahakemukseen. Korkein hallinto-oikeus ei ollut vastannut kantelijan tekemään oikeudenkäynnin viivästymistä koskevaan hyvitysvaatimukseen, ja kantelija oli luullut valituslupahakemuksensa olevan edelleen vireillä. Myöskään kantelijan oikeusavustaja, joka kantelijan kertoman mukaan oli tehnyt valituslupahakemuksen ja valituksen, ei ole ollut kantelijaan yhteydessä eikä kantelija tiedä, onko asiamies ollut tietoinen korkeimman hallinto-oikeuden antamasta päätöksestä.

Lisäkirjoituksessaan 8.3.2022 kantelija on todennut, että hänet on häädetty asunnostaan alkuvuodesta 2021 eivätkä postitse toimitetut kirjeet ole tavoittaneet häntä sen jälkeen. Hän ei ole ilmoittanut korkeimmalle hallinto-oikeudelle tai väestötietojärjestelmään mitään postiosoitetta vuonna 2021. Lisäkirjoituksessaan 3.5.2022 kantelija on edelleen pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan, onko hänellä oikeus saada hyvitysvaatimukseen ratkaisu tilanteessa, jossa on mahdollisesti tapahtunut menettelyvirhe ratkaisun tiedoksiannossa.

SELVITYS

Olen kantelun alustavaksi käsittelemiseksi hankkinut korkeimmalta hallinto-oikeudelta tietoja sen menettelystä muun ohessa päätöksensä tiedoksi antamisessa. Korkein hallinto-oikeus on vastannut tiedusteluuni 5.5.2022. Lähetän kantelijalle tiedot tämän päätöksen liitteinä tiedoksi.

Olen lisäksi 13.5.2022 pyytänyt korkeinta hallinto-oikeutta toimittamaan kantelun tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen sekä tarvittavilta osin täydentämään edellä mainittuja, jo aiemmin toimittamiaan tietoja. Korkeimman hallinto-oikeuden selvitys (27.6.2022) liitteineen lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

VASTINE

Kantelijalle on 30.6.2022 lähetetty oikeuskanslerinviraston asianhallintajärjestelmästä vastinepyyntö sähköpostitse. Oikeuskanslerinviraston asianhallintajärjestelmään ei ole saapunut ilmoitusta viestin toimittamisesta, minkä jälkeen pyyntö on yritetty lähettää uudelleen tavallisena sähköpostina siinä onnistumatta. Viraston sähköpostiin on 5.7.2022 tullut ilmoitus epäonnistuneesta lähetyksestä, minkä jälkeen vastinepyyntö on lähetetty uudelleen kahdessa erillisessä sähköpostissa. Viraston sähköpostiin on 10.7.2022 saapunut kaksi ilmoitusta epäonnistuneista lähetyksistä. Oikeuskanslerinvirasto ei ole voinut lähettää kantelijalle vastinepyyntöä postitse, koska viraston tiedossa ei ole hänen tämänhetkistä osoitettaan.

RATKAISU

1 Oikeudenkäynnin viivästymistä koskeva hyvitysvaatimus

1.1 Oikeusohjeita

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) 1 §:n mukaan tässä laissa säädetään asianosaisen oikeudesta saada valtion varoista hyvitys, jos oikeudenkäynti viivästyy.

Edellä mainitun lain 7 §:n (81/2013) 1 momentin mukaan hyvitystä on vaadittava pääasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Vaatimus on tehtävä hyvissä ajoin ja viimeistään ennen pääasian käsittelyn päättymistä puhevallan menettämisen uhalla. Pykälän 2 momentin mukaan vaatimusta ei voi tehdä vasta korkeimmassa oikeudessa eikä valituslupaa edellyttävässä asiassa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ilman pätevää syytä.

Edellä mainitun lain 9 §:n (81/2013) 1 momentin mukaan tuomioistuin ratkaisee hyvitysvaatimuksen samalla kun se ratkaisee pääasian. Hyvitysasiassa toimivaltainen on kokoonpano, joka on pääasiassa toimivaltainen. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen on hyvitysvaatimusta koskevassa ratkaisussaan todettava myös, missä tuomioistuimissa tai viranomaisissa asian käsittely on olennaisesti viivästynyt.

1.2 Tapahtumainkulkua

Kanteluun oheistettujen asiakirjojen mukaan kantelija on 16.10.2021 korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähettämässään sähköpostiviestissä viitannut 8.3.2020 korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähettämäänsä valitukseen Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksestä. Koska kantelijan asian kokonaiskäsittelyaika oli ensimmäisen pätevyyskirjahakemuksen laatimisesta lukien ollut jo neljä vuotta ja kolme kuukautta, ja alkuperäisen hallintopäätöksen antamisestakin lukien oli kulunut tuolloin jo lähes neljä vuotta, hän oli vaatinut oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) mukaista korvausta oikeudenkäynnin viivästymisestä.

Kantelija on 8.3.2022 korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähettämässään sähköpostiviestissä viitannut edellä mainittuun viestiinsä ja todennut muun ohessa, että valituksen vireille tulosta oli tullut kuluneeksi tuolloin 24 kuukautta. Hän on esittänyt oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 7 §:n 2 momentissa edellytettynä pätevänä syynä hyvitysvaatimuksen tekemiselle vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa sen, että asian käsittely oli viivästynyt alkuperäisen hallintopäätöksen antamiseen kulunutta aikaa ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden käsittelyaikaa yksittäisinä vertailtaessa korkeimmassa hallinto-oikeudessa kuluneeseen aikaan eniten KHO:ssa. Hämeenlinnan hallinto-oikeudessakin käsittelyajaksi oli muodostunut kolme päivää vaille 21 kuukautta, mikä ei kantelijan kertoman mukaan kuitenkaan ollut etukäteen tiedossa hyvitysvaatimuksen esittämistä varten ennen Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisun antamista.

Korkein hallinto-oikeus on 8.3.2022 vastannut kantelijalle sähköpostitse, että oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan hyvitystä on vaadittava viimeistään ennen pääasian käsittelyn päättymistä puhevallan menettämisen uhalla. Pääasian käsittely on päättynyt 23.4.2021 korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistua valituslupahakemuksen. Näin ollen hyvitystä on vaadittu pääasian käsittelyn päättymisen jälkeen.

1.3 Arviointi

Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä edellyttää hyvitysvaatimuksen tekemistä hyvissä ajoin ja viimeistään ennen pääasian ratkaisemista. Tämä lähtökohta ilmenee myös lain 9 §:stä, jonka mukaan tuomioistuin ratkaisee hyvitysasian pääasian ratkaisemisen yhteydessä, ja tuomioistuimen on myös hyvitysvaatimusta koskevassa ratkaisussaan todettava, missä viranomaisessa tai oikeusasteissa asian käsittely on olennaisesti viivästynyt.

Kantelijan valituslupahakemus/valitus on hänen kertomansa mukaan tullut vireille korkeimmassa hallinto-oikeudessa 8.3.2020. Kantelija on 16.10.2021 esittänyt korkeimmalle hallinto-oikeudelle oikeudenkäynnin viivästymistä koskevan hyvitysvaatimuksen. Korkein hallinto-oikeus oli kuitenkin jo ratkaissut valituslupahakemusta koskevan asian 24.3.2021. Käytettävissäni

olevasta selvityksestä ei ilmene, että kantelijan asiamies olisi missään vaiheessa esittänyt asiassa hyvitysvaatimusta korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Kantelija on edellä mainituissa viesteissään korkeimmalle hallinto-oikeudelle tuonut esille asian käsittelyn viiveet/keston eri vaiheissa, kuten Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa (noin 21 kuukautta). Katson, että kantelijalla olisi ollut mahdollisuus harkita viivästysyhvityksen hakemista jo aiemmin, esimerkiksi Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa vireillä olevan valitusprosessin aikana. Totean lisäksi, että muutoksenhakijalla – tai hänen käyttämällään asiamiehellä – on mahdollisuus, mutta myös vastuu, seurata tuomioistuimessa vireillä olevan asiansa käsittelytilannetta sekä oikeus pyytää tuomioistuimelta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 55 §:n mukaista käsittelyaika-arviota. Myös kantelijalla tai hänen asiamiehellään olisi jo aikaisemmassa vaiheessa ollut mahdollisuus tiedustella korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituksen käsittelyvaihetta ja arviota käsittelyaikataulusta.

Koska hyvitysvaatimus on esitettävä oikeudelle ennen pääasian ratkaisemista, on kantelijan lokakuussa 2021 esittämä hyvitysvaatimus tehty myöhässä. Vaikka kantelijan asiamies tai kantelija olisi saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedokseen heti sen antamisen yhteydessä 23.4.2021, olisi lokakuussa 2021 esitetty hyvitysvaatimus silti ollut myöhästynyt. Näin ollen se seikka, että kantelija ei ollut saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä valituslu-pahakemukseen tiedoksi, ei ole aiheuttanut kantelijalle viivästysyhvityksen vaatimiseen liittyviä oikeudenmenetyksiä.

Minulla ei ole perusteita katsoa korkeimman hallinto-oikeuden menetelleen lainvastaisesti tai toimineen muutoinkaan virheellisesti edellä mainituilta osin.

Olen käsitellyt korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksiantoa seuraavassa (kohta 2).

2 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksianto

2.1 Oikeusohjeita

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 15 §:n 2 momentin mukaan valituksessa on muun ohessa ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle. Pykälän 3 momentin mukaan valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan ehdotetun lain 15 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että valituksessa olisi ilmoitettava valittajan ja hänen edustajansa yhteystiedot. Yhteystiedoilla tarkoitetaan postiosoitetta, puhelinnumeroa ja muita tarpeellisia yhteystietoja kuten sähköpostiosoitetta. Valituksessa olisi myös ilmoitettava, mihin osoitteeseen oikeudenkäyntiasiakirjat lähetetään eli mitä osoitetta valittaja käyttää prosessiosoitteena. Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannon katsottaisiin tapahtuneen asianmukaisesti, kun asiakirjat on toimitettu tiedoksiantosäännösten mukaisella tavalla asianosaisen ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Jos valittaja on ilmoittanut useita yhteystietoja, mutta ei ole yksilöinyt yhtäkään niistä prosessiosoitteeksi, tai on ilmoittanut prosessiosoitteeseen useita yhteystietoja, hallintotuomioistuin voisi valita, mihin ilmoitetuista yhteystiedoista se toimittaa oikeudenkäyntiasiakirjat. Jos valittaja ilmoittaa prosessiosoitteeseen postiosoitteensa lisäksi esimerkiksi sähköpostiosoitteensa tai edustajansa tai asiamiehensä sähköpostiosoitteen, asiakirjojen tiedoksianto voitaisiin toimittaa sähköpostitse tähän osoitteeseen, elleivät esimerkiksi tiedoksiantosäännökset ole sähköisen tiedoksiannon esteenä. Säännös yhteystietojen muutoksesta ilmoittamisesta olisi uusi. Sen tarkoituksena olisi korostaa valittajan ja hänen laillisen edustajansa, avustajansa tai asiamiehensä velvollisuutta huolehtia siitä, että hallintotuomioistuimen käytössä on koko asian käsittelyn ajan ajantasaiset yhteystiedot. Tällöin tarvittavat tiedoksiannot voitaisiin toimittaa viivytyksettä oikeaan osoitteeseen ja myös muu yhteydenpito voitaisiin hoitaa joustavasti. ([HE 29/2018 vp](#), s. 85)

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 9 luvussa säädetään tiedoksiannosta. Luvun 90 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuimen päätös tai muu asiakirja annetaan tiedoksi kirjeitse tai sähköisellä viestillä käyttäen tiedoksiannon vastaanottajan tuomioistuimelle tätä tarkoitusta varten ilmoittamaa prosessiosoitetta (*tavallinen tiedoksianto*). Pykälän 2 momentin mukaan tiedoksianto on kuitenkin toimitettava todisteellisesti, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Todisteellista tiedoksiantoa voidaan käyttää myös, jos se on muusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi. Tiedoksianto on toimitettava todisteellisesti myös, jos se koskee päätöksen täytäntöönpanoa tai muuta väliaikaista määräystä. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan antaa tiedoksi asianosaiselle myös toimittamalla päätös asianosaisen käyttämälle asianajajalle, julkiselle oikeusavustajalle tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettulle luvan saaneelle oikeudenkäyntiavustajalle tavallisena tiedoksiantona.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lain 90 §:n pykälän 1 momentissa säädettäisiin tavallisesta tiedoksiannosta, joka olisi ensisijainen tiedoksiantotapa hallintolainkäytössä. Tällöin asiakirja annettaisiin tiedoksi kirjeitse tai käyttäen asianosaisen ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa. Tavallinen tiedoksianto toimitettaisiin kirjeitse lähettämällä päätös tai muu asiakirja vastaanottajalle liittämättä siihen saantitodistusta tai vas-

taanottotodistusta. Tavallinen sähköinen tiedoksianto toimitettaisiin lähettämällä asiakirja vastaanottajalle sähköisenä viestinä. Tavallisesta sähköisestä tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 19 §:ssä. Sen mukaan tavallinen sähköinen tiedoksianto on mahdollinen vain, jos henkilö on antanut tähän suostumuksensa. Asianosainen voisi antaa lain edellyttämän suostumuksen sähköiseen tiedoksiantoon yksinkertaisesti merkitsemällä valitukseen tai muuhun tuomioistuimelle toimitettavaan asiakirjaan myös sähköisen yhteystietonsa. Sähköisellä yhteystiedolla tarkoitettaisiin lähinnä sähköpostiosoitetta. (HE 29/2018 vp, s. 160)

2.2 Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskanslerinvirastolle toimittamat tiedot ja selvitys

Korkein hallinto-oikeus on 5.5.2022 kertonut oikeuskanslerinvirastolle lähettäneensä päätöksensä 23.4.2021 kantelijalle tavallisena sähköisenä tiedoksiantona sähköpostitse sähköpostiosoitteeseen päätöksen antopäivänä 23.4.2021. Tiedoksiantoa on yritetty uudelleen samaan osoitteeseen 28.4.2021. Sähköisen tiedoksiannon päädyttyä toistamiseen virheeseen, päätös oli notaarin asianhallintaan tekemän merkinnän mukaan lähetetty kantelijalle uudestaan kirjeitse tavallisena tiedoksiantona väestötietojärjestelmän mukaiseen osoitteeseen 30.6.2021. Tästä jälkepäin uudella tiedoksiantotavalla eli tavallisena kirjeenä lähetetystä tiedoksiannosta ei ole saatavilla lähetyksen todentavaa asiakirjaa, eikä asianhallintajärjestelmästä ole teknisesti mahdollista saada sellaista otetta, josta tieto lähetetystä kirjeestä ilmenisi.

Kantelijan asia oli alun perin tullut vireille valituslupahakemuksella. Valituslupahakemus oli toimitettu sähköpostiviestin muodossa. Viestissä/hakemuksessa ei ollut erikseen ilmoitettu viestin lähettäjä tietojen ohella muita yhteystietoja, jonka vuoksi diaarin asianosaistietoihin on prosessiosoitteeksi merkitty hakemuksen lähetysosoite.

Kyseinen korkeimman hallinto-oikeuden päätös on annettu tiedoksi kantelijan asiamiehelle 25.4.2022. Ennen tätä ajankohtaa päätöstä ei ollut annettu asiamiehelle tiedoksi. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan julkinen oikeusavustaja A on 22.5.2020 ilmoittautunut kantelijan asiamieheksi. Ilmoittautuminen ja sen jälkeen toimitettu muutoksenhaun täydennys on kirjattu ja otettu asian käsittelyssä huomioon korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kuitenkaan ilmoitettuja uusia yhteystietoja ja prosessiosoitetta ei ole järjestelmätasolla kirjattu asian perustietoihin, minkä vuoksi sitä ei ole osattu ottaa päätöksen tiedoksiannon yhteydessä huomioon. Tarkkaa syytä yhteystietojen kirjaamattomuudelle ei ole kyetty jälkikäteen selvittämään. Tilanne osuu yhteen hallintotuomioistuinten uuden asiankäsittely- ja asianhallintajärjestelmän laajamittaisen käyttöönoton kanssa. Korkeimman hallinto-oikeuden notaarin mukaan kyse lienee tottumattomuuden aiheuttamasta erehdyksestä.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että ilmennyt virhe päätöksen tiedoksiannossa on valitettava. Asianosaisen näkökulmasta prosessi on epäonnistuneen tiedonkulun vuoksi näyttäytynyt keskeneräiseltä ja pitkittyneeltä, mikä on ymmärrettävästi raskasta ja turhauttavaa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 23.4.2021, jolla asia on lopullisesti ratkaistu, ei kuitenkaan ole merkinnyt muutosta vallinneessa oikeustilassa eikä päätöksen antopäivästä tai sen tiedoksiannosta ole alkanut kulua muutoksenhakuaikaa. Viiveestä päätöksen tiedoksiannon toteutumisessa ei näin ollen ole seurannut muodollista oikeuden menetystä tai vaarantumista.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan kantelijan tapauksen vuoksi kansliahenkilökunnan keskuudessa on käyty läpi asian käsittelyvaiheet asianosais- ja yhteystietojen ylläpitämisen näkökulmasta ja kansliahenkilökuntaa on muistutettu ajantasaisen prosessiosoitteen päivittämisen merkityksestä.

Korkein hallinto-oikeus on edelleen 27.6.2022 oikeuskanslerinvirastolle antamassaan selvityksessä todennut, että korkeimmassa hallinto-oikeudessa on valituslupahakemukseen annetun päätöksen tiedoksiannon yhteydessä tapahtunut ilmeinen ja valitettava virhe, kun päätös on asian vireilletulon jälkeen asiamiehen toimesta ilmoitetun prosessiosoitteen sijaan lähetetty kantelijan yhteystietoja käyttäen. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan asiamiehen yhteystietojen ilmoittaminen ei ole kuitenkaan poistanut kantelijan velvollisuutta ilmoittaa viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle omien yhteystietojensa muutoksista oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaisesti. Näin ei ole kantelijan eikä hänen asiamiehensä toimesta tehty. Korkein hallinto-oikeus on selvityksessään edelleen kertonut toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt kansliahenkilöstön ohjeistamisessa ja koulutuksissa, jotta vastaavilta ongelmilta vältyttäisiin jatkossa.

2.3 Arviointi

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aiheutta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen asianmukaisesti, kun asiakirjat on toimitettu tiedoksiantosäännösten mukaisesti asianosaisen ilmoittamaan prosessiosoitteeseen. Korkein hallinto-oikeus on todennut, että kantelijan asiamieheksi ilmoittautuneen julkisen oikeusavustaja A:n yhteystietoja ja prosessiosoitetta ei ollut kirjattu korkeimman hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmään. Korkein hallinto-oikeus ei ole kyennyt jälkikäteen selvittämään tarkkaa syytä yhteystietojen kirjaamattomuudelle, mutta on arvioinut hallintotuomioistuinten uuden asiankäsittely- ja asianhallintajärjestelmän laajamittaisen käyttöönoton sekä järjestelmän käyttämisessä ilmenneiden hankaluuksien ja inhimillisten erehdysten olevan mahdollinen syy asiaan.

Edellä mainitusta syistä kantelijan valituslupahakemukseen annetun päätöksen (23.4.2021) tiedoksianto ei ole tapahtunut asianmukaisesti. Päätös on lähetetty kantelijan asiamiehelle vasta 25.4.2022 oikeuskanslerinviraston korkeimmalle hallinto-oikeudelle tekemän tiedustelun yhteydessä.

Olen korkeimman hallinto-oikeuden kanssa yhtä mieltä siitä, että korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä tai tiedoksiannosta ei ole alkanut kulua muutoksenhaku-aikaa. Lisäksi viittaa edellä kohdassa 1.3 esittämiini näkemyksiin oikeudenkäynnin viivästyminen koskevasta hyvitysvaatimuksesta. Virhe päätöksen tiedoksiannossa ei ole johtanut oikeudenmenetyksiin myöskään viivästyshyvityksen osalta, kun otetaan huomioon, että hyvitystä olisi joka tapauksessa tullut vaatia ennen pääasian ratkaisemista. Näissä olosuhteissa päätöksen antopäivällä tai tiedoksisaantiajankohdalla ei ole merkitystä.

Olen asian kokonaisarvioinnissa ottanut huomioon myös sen, että korkein hallinto-oikeus on yrittänyt lähettää päätöksensä tiedoksi suoraan kantelijalle sekä sähköpostitse että kirjeitse. Kantelija on tuonut esille, ettei hän ollut alkuvuonna 2021 tapahtuneen muutonsa yhteydessä ilmoittanut uutta postiosoitettaan väestöjärjestelmään. Tämä on nähdäkseni vaikuttanut siihen, että korkeimman hallinto-oikeuden kantelijalle 30.6.2021 kirjeitse tavallisena tiedoksiantonä väestötietojärjestelmän mukaiseen osoitteeseen lähettämä päätös ei ole häntä tavoittanut. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain esitöissä on korostettu valittajan ja hänen laillisen edustajansa, avustajansa tai asiamiehensä velvollisuutta huolehtia siitä, että hallintotuomioistuimen käytössä on koko asian käsittelyn ajan ajantasaiset yhteystiedot. Tällöin tarvittavat tiedoksiannot voitaisiin toimittaa viivytyksettä oikeaan osoitteeseen ja myös muu yhteydenpito voitaisiin hoitaa joustavasti.

Korkeimman hallinto-oikeuden menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen lisäksi ottanut huomioon, että korkein hallinto-oikeus on kantelijan tapauksen perusteella ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla se pyrkii kehittämään asianhallinta- ja käsittelyprosessejaan sekä kiinnittämään huomiota kansliahenkilökuntansa huolellisuuteen muutoksenhakijoiden ja heidän asiamiestensä ajantasaisen yhteystietojen ylläpitämisessä. Korkein hallinto-oikeus on antamassaan selvityksessä pahoitellut tiedoksiannossa tapahtunutta virhettä.

Totean tiedoksiannon tapahtuneen virheellisesti, mutta edellä todetut seikat kokonaisuutena huomioon ottaen minulla ei ole aihetta puuttua korkeimman hallinto-oikeuden menettelyyn laillisuusvalvonnallisin toimenpitein enemmälti.

3 Tietopyynnöksi otsikoidun viestin käsittely

3.1 Oikeusohjeita

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 1 §:n mukaan oikeudenkäynti ja oikeudenkäyntiasiakirjat ovat julkisia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Edellä mainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan hallintolainkäyttöasian käsittelyyn ja oikeudenkäyntiasiakirjoihin hallintotuomioistuimissa. Pykälän 2 momentin mukaan hallintotuomioistuimella tarkoitetaan tässä laissa korkeinta hallinto-oikeutta, hallinto-oikeutta ja vakuutus-oikeutta.

Edellä mainitun lain 3 §:n mukaan siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, hallintotuomioistuimessa sovelletaan, mitä asiakirjojen julkisuudesta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ([621/1999](#)) tai muussa laissa säädetään.

Edellä mainitun lain 8 §:n mukaan oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuudesta ja salassapidosta on voimassa, mitä asiakirjan julkisuudesta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Edellä mainitun lain 9 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuolena olevalla asianosaisella on oikeus saada tieto muustakin kuin julkisesta oikeudenkäyntiasiakirjasta, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu. Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan asianosaisella ei ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta hallintotuomioistuimessa laadittuun esittelymuistioon, ratkaisuehdotukseen taikka niihin verrattavaan muuhun asian valmistelua varten laadittuun asiakirjaan ennen kuin asian käsittely on kysymyksessä olevassa hallintotuomioistuimessa päättynyt; eikä 4 kohdan mukaan oikeudenkäyntiasiakirjoihin siltä osin kuin niihin sisältyy tietoja 15 §:ssä tarkoitettusta hallintotuomioistuimen neuvottelusta.

Edellä mainitun lain 15 §:n mukaan hallintotuomioistuimen neuvottelu toimitetaan asianosaisten ja yleisön läsnä olematta. Neuvottelun sisältö on pidettävä salassa. Salassapitoaika on 80 vuotta asian vireilletulosta tuomioistuimessa.

Edellä mainitun lain 18 §:n 1 momentin mukaan julkisuutta koskevan ratkaisun tekemisestä on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Jos viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt hallintotuomioistuimessa antamasta pyydettyä tietoa ja pyyntö on saatettu hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi, asia ratkaistaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa lainkäyttöasiana ja muussa hallintotuomioistuimessa hallintoasiana.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että ehdotetun lain 9 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan asianosaisella ei olisi oikeutta saada tietoa oikeudenkäyntiasiakirjoista siltä osin kuin niihin sisältyy tietoja 15 §:ssä tarkoitettusta tuomioistuimen neuvottelusta. Kyseessä on tällöin hallintotuomioistuimen sisäinen päätösharkinta, joka kuuluu neuvottelusalaisuuden piiriin. Vastaava rajoitus koskisi myös yleisiä tuomioistuinta. Rajoitus on välttämätön tuomioistuimen neuvottelusalaisuuden turvaamiseksi. Neuvottelusalaisuuden piiriin kuuluu myös esittelijän muistioon sisältyvä ratkaisuehdotus perusteluineen, mutta muutoin esittelijän muistio olisi julkinen. ([HE 12/2006 vp](#), s. 28)

Edellä mainitun hallituksen esityksen 18 §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 39) todetaan, että pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtana olisi, että oikeudenkäyntiä koskevan tiedon ja oikeudenkäyntiasiakirjan antamisesta päätetään hallintotuomioistuimessa tai muussa tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa lainkäyttöelimestä julkisuuslain mukaisessa menettelyssä. Tällöin asiakirjan antamisesta päättäisi julkisuuslain 14 §:n 1 momentin nojalla se viranomainen, jonka hallussa oikeudenkäyntiasiakirja on. Tiedon asiakirjan sisällöstä antaisi julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaisesti se hallintotuomioistuimen henkilöstöön kuuluva, jolle kyseinen hallintotuomioistuin on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Tästä voidaan määrätä tarkemmin työjärjestyksessä. Käytännössä tiedon voisi antaa esimerkiksi tuomioistuimen kirjaamossa tai arkistossa työskentelevä virkamies. Jos hallintotuomioistuimen virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa tai asiakirjaa, hänen on julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti ilmoitettava kieltäytymisen syy tiedon tai asiakirjan pyytäjälle sekä annettava tieto siitä, miten asia voidaan saattaa asianomaisen hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi. Virkamiehen on myös tiedusteltava tietoa tai asiakirjaa pyytäneeltä, haluaako hän, että asia siirretään hallintotuomioistuimen ratkaistavaksi. Tiedon pyytäjälle tulisi myös ilmoittaa käsittelyn maksuttomuudesta.

3.2 Arviointi

Kantelija on korkeimmalle hallinto-oikeudelle 9.3.2022 lähettämässään sähköpostiviestissä tiedustellut seuraavaa:

”Tietopyyntö

Valituslupahakemuksen ratkaisuun johtaneet perustelut

Koska kysymys on ollut terveydentilasta ja siitä lääkärintodistuksella esitetystä uudesta näytöstä, on selvää, että valituslupa on tullut myöntää, sillä uuden näytön arvioiminen ei ole ollut mahdollista valituslupaa myöntämättä. Näin ollen esitän tietopyynnön valitusluvan myöntämättä jättämisen perusteista rikosilmoituksen tekemistä varten ratkaisukokoonpanosta.”

Korkein hallinto-oikeus on vastannut viestiin 3.5.2022 sähköpostitse seuraavasti:

”Vastauksena korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteluja koskevaan kysymykseenne totean, ettei korkein hallinto-oikeus, kuten muutkaan tuomioistuimet, voi jälkikäteen selittää päätöksiään tai esittää niille täydentäviä perusteluja. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä ilmenevät ne perusteet, joilla valituslupa-asianne on ratkaistu.”

Korkein hallinto-oikeus on 5.5.2022 oikeuskanslerinvirastolle antamassaan vastauksessa todennut, että vastauksen viivästymisen syynä on ollut asiakasyhteydenottojen käsittelyn ruuhkautuminen. Asiakasyhteydenottojen käsittelyä on 21.3.2022 lukien uudistettu pyrkimyksenä turvata toiminnolle enemmän voimavaroja sekä parempi tiedonkulku.

Korkein hallinto-oikeus on edelleen 27.6.2022 oikeuskanslerinvirastolle antamassaan selvityksessä tuonut esille, että asiakasyhteydenottojen vastausajan lyhentämiseksi ja toisaalta viestintätoiminnon resurssien turvaamiseksi asiakaskirjeiden käsittely on 21.3.2022 lukien siirretty yhdelle korkeimman hallinto-oikeuden kahdesta vastaavasta notaarista. Tämän jälkeen 1.5.2022 on täytetty hallinnollisen notaarin (uusi) tehtävä, jolle kirjallisiin asiakasyhteydenottoihin vastaaminen on osoitettu. Korkeimman hallinto-oikeuden tavoitteena on edelleen kehittää asiakasyhteydenottoihin vastaamista etupainotteisemmaksi vahvistamalla kirjaamo-organisaatiotaan siten, että suurempaan osaan yhteydenotoista voitaisiin jatkossa vastata välittömästi kirjaamosta käsin. Hallinnollisen notaarin sijoittuminen toiminnallisesti niin hallintokansliaa, kirjaamoja kuin lainkäytön tukitoimintoja avustavaan rooliin on myös parantanut asiakasyhteydenottoihin tarvittavien ja niistä välittyvien tietojen kulkeutumista korkeimman hallinto-oikeuden kanslian eri toimintojen välillä. Suunnitellut jatkotoimenpiteet palvelevat sisäisen työnjaon taroituksenmukaisuutta ja haavoittuvuuden vähentämistä, mutta voivat entisestään parantaa vastausaikoja.

Kantelijan korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähettämän viestin sisältöön ja muotoiluun nähden pidän tulkinnanvaraisena, onko hän pyytänyt korkeinta hallinto-oikeutta toimittamaan sen hallussa olevista oikeudenkäyntiasiakirjoista lisätietoja ja perusteluja valituslupahakemuksen hylkäämiselle vai onko hän vain yleisemmin arvostellut kyseisen päätöksen puutteelliseksi katsomiaan perusteluja. Korkein hallinto-oikeus on ymmärtänyt kantelijan kysyneen korkeimmalta hallinto-oikeudelta (tarkemmat) perustelut valituslupahakemuksen hylkäämiselle.

En ota tämän kanteluasian yhteydessä kantaa korkeimman hallinto-oikeuden kantelijalle antaman vastauksen sisältöön. Olen kuitenkin edellä kohdassa 3.1 yleisesti selostanut oikeudenkäynnin ja oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuutta hallintotuomioistuimissa sekä kyseisessä laissa säädettyjä tietopyynnön käsittelyä koskevia oikeusohjeita.

Korkein hallinto-oikeus on kantelijan tapauksen perusteella ryhtynyt edellä mainittuihin toimenpiteisiin, joilla se pyrkii muun ohessa lyhentämään asiakasyhteydenottoihin vastaamisaikaa.

Totean, että kantelijan tietopyynnöksi otsikoimaan viestiin vastaaminen on viivästynyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mutta edellä todetut seikat huomioon ottaen minulla ei ole aihetta puuttua korkeimman hallinto-oikeuden menettelyyn laillisuusvalvonnallisin toimenpitein enemmälti.

Kantelijalla on edelleen mahdollisuus halutessaan tehdä puheena olevasta asiasta korkeimmalle hallinto-oikeudelle (uusi) julkisuuslainsäädännössä tarkoitettu tietopyyntö.

4 Johtopäätökset

Edellä kohdassa 1.3 esittämilläni perusteilla katson, että korkein hallinto-oikeus ei ole menetellyt lainvastaisesti tai toiminut muutoinkaan virheellisesti käsitellessään oikeudenkäynnin viivästy- mistä koskevaa hyvitysvaatimusta. Päätöksen tiedoksiannon ja tietopyynnöksi otsikoituun vies- tiin vastaamisen osalta viittaa arviointiini edellä kohdissa 2.3 ja 3.2.

Kantelu ei anna aihetta enempiin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Tuula Karjalainen